

Nr 53

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om postbanken, m. m., jämte motioner.

I en den 30 oktober 1969 dagtecknad proposition, nr 158, har Kungl. Maj:tt under åberopande av ett propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag föreslagit riksdagen bl. a. att

- 1) antaga förslag till lag om postbanken,
- 2) godkänna av chefen för finansdepartementet förordade riktlinjer för samarbete mellan postbanken och Sveriges Kreditbank,
- 3) medge att postverket omorganiseras efter i huvudsak de riktlinjer som chefen för finansdepartementet förordat och att postbanken får av honom förordade befogenheter i fråga om sin organisation,
- 4) godkänna av chefen för finansdepartementet förordade riktlinjer för kapitalbildning i postbanken och för postbankens skyldigheter i fråga om avkastning och utgivande av skattemotsvarighet.

Såvitt gäller en återstående punkt i hemställan, rörande visst investeringsanslag, har propositionen hänvisats till statsutskottet, som i denna del behandlar den i sitt utlåtande nr 190.

I här aktuella delar är *propositionens huvudsakliga innehåll* följande:

Riktlinjer föreslås för ett närmare samarbete mellan de två statsägda bankerna postbanken och Sveriges Kreditbank. Huvudsyftet med samarbetet är att de båda bankerna genom att samordna sina resurser på ett flertal områden skall påverka utvecklingen mot en mera effektivt fungerande kreditmarknad med större valmöjligheter för kunderna.

Förslaget medför vissa organisatoriska förändringar. Den nuvarande postbanksdelegationen ersätts med en styrelse för postbanken i vilken skall ingå bl. a. tre styrelseledamöter från Kreditbanken. I Kreditbankens styrelse skall ingå tre ledamöter från postbanken.

Vidare föreslås i en lag om postbanken att det system av enhetliga rörelseregler som sedan årsskiftet gäller för affärsbanker, sparbanker och jordbrukets kreditkassor skall gälla även för postbanken. Lagen avses träda i kraft den 1 januari 1970.

För att i möjligaste mån åstadkomma konkurrensneutralitet mellan postbanken och övriga bankinstitut föreslås vidare, med visst undantag för en övergångstid, att samma balansvärderingsregler som gäller för affärsbankerna skall tillämpas av postbanken. Vidare föreslås riktlinjer för kapitalbildning i postbanken, avkastningskrav och motsvarighet till statlig inkomstskatt.

Det vid propositionen fogade *lagförslaget* har följande lydelse:

Förslag
till
Lag
om postbanken

Häri genom förordnas som följer.

Inledande bestämmelser

1 §

Postbanken har till ändamål att driva in- och utlåningsrörelse, att förmedla betalningar samt att driva annan verksamhet som står i samband därmed.

2 §

Postbankens statskapital utgöres av stamkapital och statsverkslån. Stamkapitalet får minskas endast om detta behövs för att täcka förlust, som uppstått på postbankens rörelse, eller om Konungen av annan orsak medgivit minskning.

3 §

Postbanken står under tillsyn av bankspektionen. Bankens förvaltning och räkenskaper granskas av riksrevisionsverket.

Rörelsen

4 §

Postbanken får ej för egen räkning driva handel med eller, med de undantag som anges i 5 och 6 §§, förvärva annat än guld, mynt, växlar, checkar, anvisningar, obligationer och andra för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar utom sådana som medför rätt till betalning först efter utfärdarens övriga fordringsägare (förlagsbevis).

5 §

Postbanken får förvärva

1. aktie i bolag, vilket uteslutande har till syfte att förvalta fast egendom eller tomträtt, som förvärvats för att bereda banken lokaler för dess inrymmande eller tillgodose därmed sammanhängande behov, och förlagsbevis, som utfärdats av sådant bolag,

2. bostadsrätt till lägenhet, om lägenheten skall nyttjas för ändamål, som anges under 1, eller användes för att bereda bostad åt någon som är anställd i banken,

3. inventarier, vilka anskaffas för rörelsen eller till fastighet, över vilken banken förfogar, eller till lokaler, som banken i övrigt innehar,

4. efter tillstånd av Konungen, aktie i bankaktiebolag, i utländskt bank-

företag och i svenskt aktiebolag eller utländskt företag, vars ändamål kan anses gagneligt för bankväsendet eller det allmänna, samt garantifondbevis eller förlagsbevis utfärdad av bolag eller företag som nu nämnts.

Medverkar postbanken vid emission av aktier eller förlagsbevis på den allmänna marknaden, får banken förvärva aktie eller förlagsbevis som ingår i emissionen. Sådan aktie eller sådant förlagsbevis skall banken dock avyttra så snart det lämpligen kan ske och senast ett år efter förvärvet. Om synnerliga skäl föreligger, kan bankinspektionen förlänga denna frist.

6 §

För att skydda fordran får postbanken dels på offentlig auktion eller fondbörs eller vid exekutiv försäljning köpa egendom som är utmätt eller pantsatt för fordringen dels, om det är uppenbart att postbanken annars skulle lida avsevärd förlust, såsom betalning för fordran övertaga för fordringen pantsatt eller annan egendom. Utgöres köpt eller övertagen egendom av fastighet, gruva, fabrik eller annan liknande anläggning eller fartyg, får postbanken i utbyte mot sådan egendom med tillhörande lös egendom förvärva aktie i bolag, som bildats för att förvalta egendomen eller för att fortsätta en med denna driven verksamhet, eller förlagsbevis, som utfärdats av sådant bolag. Postbanken får därjämte förvärva aktie i bolag, i vilket postbanken enligt detta stycke förut förvärvat aktie, om uppenbar fara är att postbanken annars skulle lida förlust.

Har postbanken enligt första stycket förvärvat aktie i bolag eller av aktiebolag utfärdad förlagsbevis, får postbanken, om aktiebolaget överlåter sina tillgångar på annat aktiebolag, byta ut aktien eller förlagsbeviset mot aktie i det andra aktiebolaget eller förlagsbevis som utfärdats av detta bolag.

Egendom som postbanken förvärvat enligt denna paragraf skall avyttras så snart det lämpligen kan ske och senast när avyttring kan äga rum utan förlust för postbanken.

Förvärv enligt denna paragraf skall ofördröjligen anmälas hos bankinspektionen.

7 §

Postbanken skall till täckning av de risker som är förenade med bankrörelsen ha kapital till visst lägsta belopp. Detta bestämmes i förhållande till postbankens tillgångar och till garantiförbindelser som banken ingått (placeringar). Vid beräkningen av kapitalkravet indelas placeringarna i följande fyra grupper, nämligen

- A. 1. inneliggande kassa, checkar, postremissväxlar samt fordringar hos riksbanken och riksgäldskontoret,
2. skattkammарväxlar och obligationer som utfärdats av staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, allmän kassa eller inrättning, vars reglemente fastställts av Konungen, eller kreditaktiebolag,
3. andra fordringar för vilka staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbanks, centralkassa eller annan under A 1 eller 2 avsedd kassa eller inrättning, kreditaktiebolag eller försäkringsföretag med svensk koncession svarar,
4. fordringar för vilka säkerheten utgöres av värdehandling eller fordran, som anges under A 1—3, och
5. garantiförbindelser för vilka postbanken fått säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under A 1—4,

- B. 1. andra fullgoda obligationer än de som anges under A 2,
 2. fordringar för vilka utländskt bankföretag eller annat försäkringsföretag än som avses under A 3 svarar,
 3. fordringar för vilka säkerheten utgöres av
 värdehandling eller fordran, som anges under B 1 eller 2,
 inteckning i jordbruks-, affärs- eller bostadsfastighet eller tomträtt till sådan fastighet inom sjuttiofem procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträten, eller
 fordran med förmånsrätt på grund av lagen (1966: 701) om förmånsrätt för fordringar enligt lagen om vissa gemensamhetsanläggningar, om förmånsrätten får göras gällande på postbankens föranstaltande,
 4. garantiförbindelser för vilka postbanken fått säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under B 1—3,
- C. 1. fordringar för vilka säkerheten utgöres av
 inteckning i jordbruksfastighet, i bostadsfastighet med en- eller tvåfamiljshus eller med flerfamiljshus för vilket statligt bostadslån utgår eller i tomträtt till sådan fastighet, om inteckningssäkerheten är förstärkt med borgen och inteckningen ligger mellan sjuttiofem och ethundra procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträten,
 inteckning i fastighet, som helt eller delvis är inrättad för industriell verksamhet, eller i tomträtt till sådan fastighet inom femtio procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad och annan egendom som hör till tomträten,
 förlagsbevis eller aktie, som noteras vid fondbörs här i landet, eller borgen, dock ej till högre belopp för varje låntagare än tjugofemtusen kronor,
 2. garantiförbindelser för vilka postbanken fått säkerhet i form av värdehandling, fordran eller borgensförbindelse som anges under C 1,
- D. övriga tillgångar och garantiförbindelser utom sådana som enligt femte och sjätte styckena skall avräknas från postbankens risktäckande kapital.

För placeringar, som anges under A, fordras ej risktäckande kapital. I övrigt skall postbanken vid varje tidpunkt ha risktäckande kapital till lägst ett belopp, som motsvarar sammanlagt

- en procent av summan av placeringar, som anges under B,
- fyra procent av summan av placeringar, som anges under C, och
- åtta procent av summan av placeringar, som anges under D.

Tillgång skall tagas upp till bokfört värde och garantiförbindelse till sitt nominella belopp.

Med postbankens risktäckande kapital avses stamkapital, statsverkslån, dispositionsfond och balanserade vinstmedel.

Från postbankens risktäckande kapital skall avräknas det bokförda värdet av vad banken såsom aktiekapital eller i annan form tillskjutit till annat in- eller utländskt företag som driver någon form av bankverksamhet. Sådan avräkning skall dock ej ske i fråga om företag där staten är delägare.

Har postbanken väsentligt ekonomiskt intresse i aktiebolag, som uteslu-

tande har till syfte att förvalta fastighet eller tomträtt som förvärfvats för att bereda banken lokaler för dess inrymmande eller tillgodose därmed sammanhängande behov, skall från postbankens risktäckande kapital avräknas åtta procent av summan av det bokförda värdet av aktierna i fastighetsbolaget och bolagets bokförda skulder eller den del av dessa som svarar mot bankens innehav av aktier i fastighetsbolaget.

Med uppskattat värde avses det värde, som postbanken bestämt på grundval av särskild värdering. Har enligt gällande bestämmelser om lån av statsmedel till främjande av bostadsbyggandet sådant lån beviljats till uppförande av viss byggnad, skall till grund för bedömandet i stället för uppskattningsvärdet läggas det enligt nämnda bestämmelser fastställda pantvärdet för byggnaden eller den fastighet, där denna uppföres, om ej särskilda skäl föranleder annat.

8 §

Postbanken skall hålla en med hänsyn till rörelsens art och omfattning tillräcklig kassareserv.

Kassareserven skall bestå av tillgångar som med lätthet kan förvandlas i pengar och skall tillsammans med inneliggande kassa uppgå till lägst ett belopp som svarar mot tio procent av postbankens samtliga förbindelser med undantag av lån som tagits upp hos allmänna pensionsfonden i samband med återlån enligt fondens reglemente och garantiförbindelser. Nedgår kassareserven tillfälligt under föreskrivet belopp, skall den snarast ökas till detta.

Är tillgång som anges i andra stycket pantsatt, får den ej räknas in i kassareserven. Utgör tillgången säkerhet för avtalad kredit som postbanken ej begagnat till fullo, får den ändå beräknas till det belopp, som banken enligt avtalet har rätt att ytterligare erhålla vid anfordran.

9 §

Kredit får beviljas endast mot betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen. Utan säkerhet får dock kredit lämnas till ett sammanlagt belopp, som vid varje tidpunkt svarar mot högst tre procent av summan av postbankens risktäckande kapital och dess inlåning. Därutöver får kredit utan säkerhet beviljas

1. sådan låntagare, som avses i 7 § första stycket A 2 eller 3, samt utländskt bankföretag,

2. samfällighet som avses i lagen (1966:700) om vissa gemensamhetsanläggningar, såvida krediten ej överstiger belopp för vilket förmånsrätt åtnjutes på grund av lagen (1966:701) om förmånsrätt för fordringar enligt nämnda lag och förmånsrätten får göras gällande på postbankens föranstaltande,

3. näringsidkare i och för hans rörelse, om krediten är kortvarig.

Aktie i bolag, som huvudsakligen förvaltar eller driver handel med aktier eller som idkar emissionsrörelse, får mottagas som pant endast om aktien noteras vid fondbörs här i landet. Vad nu sagts gäller även förlagsbevis, som utfärdats av sådant bolag.

10 §

Postbanken skall ägna särskild uppmärksamhet åt att kredit i sådan omfattning, att fara kan uppkomma för bankens säkerhet, icke lämnas till samma låntagare eller till låntagare, som är förbundna med varandra i väsentlig

ekonomisk intressegemenskap, eller mot säkerhet av aktier eller förlagsbevis, som utgivits av samma aktiebolag eller aktiebolag som är förenade i sådan gemenskap som nu nämnts.

Första stycket äger motsvarande tillämpning på borgen och annan garantiförbindelse till postbanken.

11 §

Om jäv i kreditförhållanden i postbanken meddelas bestämmelser av Konungen.

12 §

Bestämmelserna om kredit i 9—11 §§ äger motsvarande tillämpning på garantiförbindelse som postbanken ikläder sig.

13 §

Ställes lån icke att betalas inom ett år, skall postbanken förbehålla sig rätt att säga upp lånet till återbetalning senast inom sagda tid.

Utan förbehåll enligt första stycket får postbanken

1. bevilja återlån enligt reglementet (1959:293) angående allmänna pensionsfondens förvaltning med längre löptid än ett år,

2. utlämna andra lån mot skuldebrev med längre löptid än ett år till ett sammanlagt belopp, som vid varje tidpunkt svarar mot högst tjugofem procent av summan av postbankens risktäckande kapital och dess inlåning efter avdrag för lån som tagits upp hos allmänna pensionsfonden i samband med återlån.

Förfallotiden för lån skall bestämmas så, att den är förenlig med villkoren för postbankens förbindelser. Lån som avses i andra stycket 2 får icke ställas på längre återbetalningstid än tio år. Har för sådant lån icke ställts säkerhet i fast eller lös egendom, skall i skuldebrevet utfästas årlig avbetalning i förhållande till den tid för vilken lånet beviljas.

Postbanken skall förbehålla sig rätt att säga upp lån som avses i andra stycket till återbetalning senast inom tre månader, om säkerheten för lånet försvagas i märklig mån eller, i fråga om lån utan säkerhet, om trygghet icke längre föreligger för låneförbindelsens fullgörande.

Denna paragraf äger icke tillämpning på lån, för vars fulla gäldande staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet svarar. Tredje stycket första punkten gäller dock även sådant lån.

14 §

Postbanken får ej vid avtal om kredit eller annars i sin rörelse förbehålla sig andel i vinst på affär som banken själv icke har rätt att avsluta.

Ej heller får postbanken, om det ej är fråga om utdelning på aktier eller vad som annars kan tillkomma banken som ägare av aktier, på annat sätt beredas andel i vinst på verksamhet som banken själv icke får driva.

15 §

När postbanken beviljar kredit, får banken ej göra förbehåll att kreditbeloppet eller del av detta skall sättas in hos banken för längre tid än sex månader eller på längre tids uppsägning än sex månader.

16 §

Postbanken får ej utfärda tryckt eller graverad, till innehavaren eller till viss man eller order ställd förbindelse eller ikläda sig ansvarighet för sådan förbindelse.

17 §

Motbok eller annat bevis, som postbanken utfärdar om tillgodohavande på räkning, skall ställas till viss man och innehålla att överlåtelse får ske endast till viss man och att överlåtelsen bör anmälas hos banken.

Postbanken får ej träffa förbehåll om rätt för banken att återropa betalning till annan än rätt innehavare av motbok.

Om efterlysning och dödande av förkommen motbok finns särskilda bestämmelser.

18 §

Innan postbanken inrättar bankkontor som uteslutande är avsett för bankens rörelse, skall postbanken inhämta yttrande från nämnden för bankkontorsetablering.

Inrättas bankkontor, skall det omedelbart anmälas hos bankinspektionen.

19 §

Omyndig får utan förmyndares tillåtelse förfoga över medel som den omyndige själv satt in hos postbanken efter det att han fyllt sexton år. Utan den omyndiges samtycke får postbanken ej betala ut sådana medel till förmyndaren. Har förmyndaren fått överförmyndarens tillstånd att omhändertaga medlen och företett bevis på detta hos postbanken, får den omyndige ej längre förfoga över medlen. Sådan inskränkning i den omyndiges rätt skall antecknas på insättningsbevis eller i motbok, när beviset eller motboken företes hos banken.

Medel som förmyndare eller god man förvaltar enligt föräldrabalken får, utom såvitt angår ränta som stått inne kortare tid än ett år, tagas ut utan överförmyndarens tillstånd endast om förbehåll om detta skett enligt 15 kap. 9 § andra stycket balken. Överförmyndaren kan när som helst förordna, att förbehållet ej skall gälla. Sådant förordnande skall antecknas på bevis eller i motbok, som utfärdats om insättningen. Överförmyndare, förmyndare och god man har på begäran rätt att erhålla bevis om beloppet av de medel, som sättes in eller står inne, och i förekommande fall intyg att meddelat tillstånd icke utnyttjats.

Årsredovisning

20 §

Postbanken avger för varje räkenskapsår redovisning för förvaltningen av bankens angelägenheter genom att upprätta balansräkning avseende bankens ställning vid räkenskapsårets utgång, vinst- och förlusträkning samt förvaltningsberättelse med förslag om hur vinst eller förlust skall disponeras.

Räkenskapsåret omfattar kalenderåret.

Balansräkningen, vinst- och förlusträkningen samt förvaltningsberättelsen fastställs av Konungen.

Den fastställda årsredovisningen skall av postbanken kungöras på lämpligt sätt och hållas tillgänglig på postanstalterna.

21 §

I fråga om postbankens balansräkning gäller följande.

Tillgångar får icke tagas upp vare sig över verkliga värdet eller till

högre belopp än det, vartill kostnaderna för deras anskaffning uppgått, om ej annat följer av denna paragraf.

Andra tillgångar än sådana som är avsedda till stadigvarande bruk för postbanken får, om upplysning rörande förhållandet lämnas i förvaltningsberättelsen, tagas upp till högre belopp än som svarar mot kostnaderna för deras anskaffning, dock ej över verkliga värdet.

Har under räkenskapsåret kostnader lagts ned för att förbättra tillgång, som är avsedd till stadigvarande bruk för postbanken, eller har sådana kostnader balanserats från tidigare räkenskapsår, får de inräknas i anskaffningskostnaderna. Tillgången får annars icke tagas upp till högre belopp än det vartill den var uppförd i närmast föregående balansräkning. Tillgång som måste anses äga ett bestående värde väsentligt överstigande nämnda belopp får dock tagas upp till högst detta värde, om bankinspektionen medgivit det. I fråga om fast egendom får ej i något fall uppskrivning ske över senast fastställda taxeringsvärdet.

För fordran, som förfaller eller kan av postbanken sägas upp till betalning först efter längre tid än ett år, får värdet icke sättas högre än att avkastning erhålles efter en räntefot som svarar mot det allmänna ränteläget.

Osäkra fordringar tages upp högst till det belopp varmed de beräknas komma att inflyta. Värdelösa fordringar får icke tagas upp som tillgång.

Förvaltningskostnader får icke tagas upp som tillgång.

Närmare föreskrifter för tillämpningen av denna paragraf meddelas av bankinspektionen.

22 §

I balansräkningen skall tillgångar och skulder fördelas i poster på sätt som kan anses påkallat med hänsyn till verksamhetens art och god redovisningssed.

Inom linjen skall anmärkas sammanlagda beloppet av postbankens borgens- och övriga garantiförpliktelser, i den mån de icke tagits upp bland skulderna. Dessutom skall inom linjen tagas upp det sammanlagda bokförda värdet av pantar som postbanken ställt.

Inom linjen skall också anges de pensionsåtaganden som icke tagits upp bland skulderna.

23 §

Vinst- och förlusträkning skall ställas upp så, att en tillfredsställande redovisning erhålles för hur vinsten eller förlusten för räkenskapsåret uppkommit. Intäkter och kostnader skall fördelas i lämpliga poster.

I vinst- och förlusträkningen skall som kostnad för rörelsen tagas upp det belopp som efter avräkning enligt företagsekonomiska grunder mellan postverkets olika rörelsegrenar funnits vara att hänföra till postbanksrörelsen.

24 §

I förvaltningsberättelsen skall, i den mån det kan ske utan förfång för banken, upplysning lämnas om sådana förhållanden som är av betydelse för bedömningen av bankens ställning och resultatet av dess verksamhet samt styrelsens förvaltning som ej framgår av balansräkningen eller vinst- och förlusträkningen. Berättelsen skall dessutom redovisa händelser av väsentlig betydelse för postbanken även när de inträffat efter räkenskapsårets slut.

Har tillgång som är avsedd till stadigvarande bruk för postbanken skrivits upp för räkenskapsåret, skall redogörelse lämnas för grunden till uppskrivningen, för det belopp varmed uppskrivning skett och för användningen av beloppet. Att upplysning skall lämnas i fråga om andra tillgångar, som upptagits till högre belopp än kostnaderna för deras anskaffning, föreskrives i 21 § tredje stycket.

Särskilda bestämmelser

25 §

Enskilds förhållande till postbanken får ej obehörigen yppas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1970.

Genom lagen upphäves förordningen (1922:277) angående postsparbanken, förordningen (1924:378) angående postgirorörelsen och reglementet (1968:683) om förvaltningen av postbankens medel.

Vid bokslut som sker för tidigare verksamhetsår än 1975 får svenska, fullgoda, räntebärande obligationer förvärvade före den 1 januari 1970 och räntebundna lån beviljade före nyssnämnda dag värderas enligt 48 § första stycket 1 och 2 lagen (1955:416) om sparbanker i dess lydelse före den 1 januari 1969.

I fråga om avgivande, fastställande och kungörande av redovisningshandlingar som avser verksamhetsåret 1969 gäller äldre bestämmelser.

I anledning av propositionen har väckts

dels de likalydande motionerna I: 1124 av herr *Tistad m. fl.* och II: 1296 av herr *Andersson* i Örebro *m. fl.*, vari yrkas att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall hemställa om ett förnyat förslag till samverkan mellan postbanken och andra banker, främst Sveriges Kreditbank, med beaktande av vad som anförts i motionerna om att samverkan mellan kreditinstitutioner endast bör tillåtas och stimuleras när den kan tänkas vara till gagn för effektiviteten i samhällets kreditförsörjning som helhet;

dels de likalydande motionerna I: 1123 av herr *Gösta Jacobsson m. fl.* och II: 1297 av herr *Magnusson* i Borås, vari yrkas att riksdagen vid sitt ställningstagande till punkt 4 i propositionens hemställan skall uttala, att vid beräkning av postbankens skattemotsvarighet hänsyn bör tagas även till kommunal utdebitering.

Motionerna

I motionerna I: 1124 och II: 1296 uttalas att det inte finns anledning att betvivla de företagsekonomiska fördelarna för postbanken och Sveriges Kreditbank av ett samgående men att dessa fördelar inte bör ges avgörande betydelse som argument för samverkan. Hänsyn bör, menar motionärerna,

också tagas till effektiviteten i samhällets kreditförsörjning. Postbankens koncentration av utlåningen på långfristigare bostads- och kommunkrediter bedömes som värdefull och anses böra bibehållas. Ett närmare samarbete mellan postbanken samt affärsbanker, sparbanker etc. betecknas som lämpligt exempelvis om det sker i den formen att bankerna utan restriktioner löser in varandras betalningsmedel. Vissa av förslagen i propositionen är, säger motionärerna, inte ägnade att öka konkurrensen på kreditmarknaden. Härvidlag nämns förslagen om gemensamma styrelseledamöter, rörande beräkningen av kostnaderna för postbankens andel i postverkets kreditnät och om ökad kreditgivning från postbanken till näringslivet.

I motionerna I: 1123 och II: 1297 anföres att postbankens bibehållna särställning i fråga om företagsform i flera avseenden medför konkurrensfördelar i förhållande till andra kreditinstitut. Särskilt vill motionärerna fästa uppmärksamheten på att postbanken inte avses komma att erlagga kommunalskatt. För kommunerna innebär detta, påpekas det, att deras skatteunderlag minskar om postbanken på övriga kreditinstituts bekostnad ökar sin marknadsandel. Som önskvärt betecknas ett system med fördelning mellan kommunerna av kommunalskatt som erlagts av postbanken.

Utskottet

Postbanken blir enligt det framlagda förslaget till lag om postbanken inordnad i det system med enhetliga rörelser regler som sedan detta års början gäller för affärsbankerna, sparbankerna och jordbrukets kreditkassor. Utskottet tillstyrker att så sker och har ingenting att erinra mot lagförslaget.

Kapitaltäckningsreglerna i den nya lagen medför att postbankens kapitalbehov ökar. Kapitalbehovet föreslås bli tillgodosett enligt principer som i allt väsentligt hämtats från affärsverksutredningens förra året framlagda betänkande (SOU 1968: 45). Departementschefen betonar att han ännu inte tagit ställning till dessa principer.

De riktlinjer för kapitalbildning i postbanken och för postbankens skyldigheter i fråga om avkastning m. m. som anges i propositionen är enligt utskottets uppfattning välmotiverade. Endast beträffande en detalj har motionsyrkande om avvikelse från propositionen framkommit. Detta yrkande, i motionerna I: 1123 och II: 1297, gäller den motsvarighet till övriga kreditinstituts inkomstskatt som postbanken föreslås bli skyldig att erlagga till statsverket. I anslutning till affärsverksutredningen har departementschefen beräknat denna skattemotsvarighet till 40 procent av den redovisade vinsten, den procentsats som för affärsbankerna och numera även för sparbankerna och jordbrukets kreditkassor gäller i fråga om statlig inkomstskatt. I motionerna I: 1123 och II: 1297 begärs att vid beräkandet av skatte-

motsvarigheten hänsyn skall tagas också till kommunal utdebitering. Någon precisering av förslaget, uttryckt i alternativ procentsats eller på annat sätt, gör motionärerna emellertid inte. Departementschefen uttalar att han inte anser att postbanken skall åläggas att betala kommunal inkomstskatt. Utskottet ansluter sig till denna bedömning och avstyrker motionerna I: 1123 och II: 1297.

Vidare föreslås i propositionen riktlinjer för ett närmare samarbete mellan postbanken och den likaledes statsägda Sveriges Kreditbank. Frågan därom kan bedömas fristående från frågan om ändrade rörelse regler för postbanken. Den vidgade rörelsefrihet som postbanken erhåller enligt den nya lagen utgör emellertid en förutsättning för att relationerna mellan postbanken och Kreditbanken skall kunna utformas helt efter de förordade riktlinjerna.

Genom ett vidgat samarbete mellan de båda statliga bankerna öppnas möjlighet för att dessa kan få väsentligt större betydelse som konkurrensfaktor på kreditmarknaden än för närvarande. Utskottet bedömer denna möjlighet som värdefull och finner de konkreta uppslag till samarbete på olika områden som anges i propositionen vara väl värda att pröva. Utskottet noterar att samarbetet i vissa hänseenden torde resultera i en förbättring av de båda bankernas service till kunderna.

I motionerna I: 1124 och II: 1296 framförs kritik mot samordningsförslaget. Motionärerna vänder sig särskilt mot tanken att postbanken i större utsträckning än nu skulle lämna krediter till näringslivet. Bakom vad som i propositionen anförts om samarbetet finner de ett outtalat syfte att de båda berörda bankerna skall få konkurrens fördelar i förhållande till övriga kreditinstitut, fördelar som från »allmänna synpunkter vore mindre lyckliga». Utskottet delar inte motionärernas farhågor. Från »allmänna synpunkter» framstår förslaget fastmer som ytterst välbefogat, eftersom det som ovan antytts kan leda till en ökad konkurrens på kreditmarknaden. Att postbanken får möjlighet att utvidga sin kreditgivning till näringslivet bedömer utskottet därför som en fördel. I övrigt vill utskottet understryka departementschefens uttalande att någon mera genomgripande förändring i postbankens traditionella inriktning på bostads- och kommunkrediter inte är åsyftad.

Organisatoriskt avses samarbetet baseras bl. a. på ett betydande person samband mellan de båda bankernas styrelser. Utskottet finner denna anordning lämplig och tillstyrker propositionens förslag till organisatoriska förändringar med avseende på postbanken och postverket i dess helhet.

Den i motionerna I: 1124 och II: 1296 framförda kritiken mot propositionen gäller också det föreslagna antalet gemensamma styrelseledamöter. Av vad utskottet har anfört framgår att utskottet härvidlag liksom i övrigt avstyrker motionerna.

Åberopande vad här anförts hemställer utskottet

A) att riksdagen antager det genom propositionen nr 158 framlagda förslaget till lag om postbanken;

B) att riksdagen med avslag på motionerna I: 1123 och II: 1297 godkänner de i propositionen nr 158 förordade riktlinjerna för kapitalbildning i postbanken och för postbankens skyldigheter i fråga om avkastning och utgivande av skattemotsvarighet;

C) att riksdagen med avslag på motionerna I: 1124 och II: 1296 godkänner de i propositionen nr 158 förordade riktlinjerna för samarbete mellan postbanken och Sveriges Kreditbank samt medger att postverket omorganiseras efter i huvudsak de riktlinjer som förordats i propositionen och att postbanken får de där förordade befogenheterna i fråga om sin organisation.

Stockholm den 2 december 1969

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ståhle (s), Palm (s), Stefanson (fp)*, Åkerlund (m), Lundin (s), Brundin (m), Mattsson (cp)* och Stadling (s);

från andra kammaren: herrar Regnéll (m), Bengtsson i Landskrona (s), Börjesson i Glömminge (cp), Rask (s), Fridolfsson i Rödeby (s), Hyltander (fp), fru Dahl (s) och herr Stridsman (cp)*.

* Ej närvarade vid justeringen.

Reservationer

1) *vid utskottets hemställan under B*

av herrar Stefanson (fp), Åkerlund (m), Brundin (m), Mattsson (cp), Regnéll (m), Börjesson i Glömminge (cp), Hyltander (fp) och Stridsman (cp), vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande som börjar på s. 10 med orden »De riktlinjer för» och slutar på s. 11 med orden »motionerna I: 1123 och II: 1297» bort utbytas mot ett stycke av följande lydelse:

»De riktlinjer för kapitalbildning i postbanken och för postbankens skyldigheter i fråga om avkastning m. m. som anges i propositionen kan utskot-

tet i det stora hela godtaga. På en punkt är emellertid en ändring påkallad. Såsom framhålles i motionerna I: 1123 och II: 1297 innebär det föreslagna systemet för beräkning av skattemotsvarighet för postbanken inte att kravet på konkurrenslikställighet i detta hänseende blir tillgodosett. Utan någon motivering har departementschefen nämligen underlåtit att vid angivandet av procentsats för skattemotsvarigheten beakta den kommunala inkomstskatten. Utskottet föreslår att skattemotsvarigheten i stället bestäms till 53 procent, så att den kommer att bättre svara mot den totala inkomstskattebelastning som åvilar övriga kreditinstitut. Det bör också eftersträvas att snarast låta vederbörande kommuner få del av de ytterligare medel som skulle tillkomma dem om postbanken vore skattskyldig för sin rörelse. Utskottet förordar att, samtidigt som riktlinjerna för skattemotsvarigheten provisoriskt utformas i enlighet med vad ovan sagts, en utredning kommer till stånd med nu angivna vidare syfte.»;

dels att utskottet under B bort hemställa

»B. att riksdagen i anledning av propositionen nr 158 i ifrågasvarande delar samt motionerna I: 1123 och II: 1297 godkänner de riktlinjer för kapitalbildning i postbanken och för postbankens skyldigheter i fråga om avkastning och utgivande av skattemotsvarighet som utskottet ovan angivit.»;

2) vid utskottets hemställan under C

av herrar *Stefanson* (fp), *Åkerlund* (m), *Brundin* (m), *Mattsson* (cp), *Regnéll* (m), *Börjesson* i Glömminge (cp), *Hyllander* (fp) och *Stridsman* (cp), vilka ansett

dels att det avsnitt på s. 11 i utskottets yttrande som börjar med orden »Genom ett vidgat» och slutar med orden »i övrigt avstyrker motionerna» bort utbytas mot ett avsnitt av följande lydelse:

»I motionerna I: 1124 och II: 1296 framförs viss kritik mot förslaget. Motionärerna tar avstånd från det snävt företagsekonomiska betraktelsesätt som kännetecknar propositionen. De vänder sig mot tanken att postbankens resurser skall på bekostnad av dess traditionella kreditgivning till bostadsproduktionen och kommunerna i ökad utsträckning användas för kreditgivning till näringslivet. Dessutom ställer de en rad betydelsefulla frågor rörande det ekonomiska och organisatoriska sambandet mellan postbanken och postverket i övrigt.

Utskottet har i princip ingenting att erinra mot ett vidgat samarbete mellan postbanken och Sveriges Kreditbank. Vad motionärerna anför är emellertid värt allvarligt beaktande. Samarbetet mellan de båda instituten får inte utformas enbart på grundval av vad som är företagsekonomiskt fördelaktigt för dessa. Postbankens karaktär av huvudsakligen kapitalmark-

nadsinstitut bör bibehållas. En ändring av dess nuvarande utlåningsinriktning skulle nämligen menligt påverka bostadsfinansieringen och möjligheterna att tillgodose kommunernas lånebehov. I detta sammanhang vill utskottet — i anslutning till vad som anförts av vissa remissinstanser — som sin mening uttala att det inte förefaller rationellt eller behövt att postbanken ägnar sig åt specialbetonade rörelsegrenar såsom arbitrage-, emissions-, fondhandels- och notariatverksamhet. Angeläget är att kostnadsfördelningen mellan postbanksrörelsen och den allmänna poströrelsen blir korrekt. Som departementschefen antytt bör bankinspektionen och riksrevisionsverket kunna ägna denna fråga uppmärksamhet. För att kravet på konkurrenslikställighet skall tillgodoses bör postbanken inte i postalt hänseende åtnjuta fördelar som inte erhålles av andra kreditinstitut.

Utskottet föreslår att riksdagen visserligen godtar tanken på ett ökat samarbete mellan postbanken och Kreditbanken men därvid understryker att vid den närmare utformningen av samarbetet hänsyn bör tagas till vad utskottet här anför. Vad gäller den organisatoriska sidan av samordningen finns det enligt utskottets mening skäl att överväga en minskning av antalet gemensamma ledamöter i de båda bankernas styrelser. Utskottet finner det önskvärt att största möjliga utrymme bevaras för lekmanamedverkan i ledningen för postbanken och för postverket i dess helhet.»;

dels att utskottet under C bort hemställa

»C. att riksdagen i anledning av propositionen nr 158 i ifrågavarande delar samt motionerna I: 1124 och II: 1296 godkänner riktlinjer för samarbete mellan postbanken och Sveriges Kreditbank, medger omorganisation av postverket samt medger befogenheter för postbanken i fråga om dess organisation, allt i enlighet med vad utskottet ovan angivit.»